

ÚS DE LA BIODIVERSITAT DE BRÀSSIQUES EN LA CADENA DE VALOR DE L'AGRICULTURA ECOLÒGICA

OCTUBRE 2020

RESUM

En les darreres dècades la disponibilitat de noves varietats hortícoles per part dels agricultors es troba molt condicionada a l'oferta de les empreses de llavors i dels planteristes, fet que comporta la infrautilització de varietats i la reducció de l'agrobiodiversitat a les explotacions hortícoles. Aquesta escassa diversitat varietal oferta és més patent en el sector de la producció ecològica que es troba regulada per un marc legal específic, també, pel que fa a la utilització de llavor i material de reproducció vegetativa.

D'altra banda, les noves varietats, tant si són per a producció ecològica com si no, són generalment desenvolupades amb l'objectiu de satisfer els interessos dels principals productors i comercialitzadors. El resultat són varietats generalistes desenvolupades per a les principals zones de producció, que no han estat seleccionades ni per l'adaptabilitat a zones o manejos concrets, ni per la qualitat nutricional o organolèptica, aspectes que, si hi són presents, confereixen un valor diferencial al producte.

Les bràssiques constitueixen un grup d'hortalisses important en el sector hortícola a Catalunya i, segons dades del Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, representen un exemple d'infrautilització de varietats en les explotacions catalanes convencionals i ecològiques.

Catalunya presenta una diversitat climàtica molt elevada en relació a la seva extensió territorial, presentant una diversitat notable de mesoclims. Aquesta diversitat climàtica, juntament amb altres factors, intervenen fortament en l'èxit de les varietats hortícoles, de manera que, segons les condicions pedoclimàtiques, de cultiu i d'exigència del mercat d'una àrea determinada, les varietats d'èxit poden ser diferents.

En aquest projecte ens proposem introduir noves varietats del grup d'hortalisses *Brassica* aptes per a la producció ecològica, adaptades a les zones agro-comercials del Maresme i el Vallès Oriental, mitjançant la selecció participativa varietal amb la intervenció dels diferents agents de la cadena de valor de l'agricultura ecològica (AE) (productors, comercialitzadors, distribuïdors, cuiners i consumidors).

01. Objectius

L'objectiu principal del projecte és la introducció de noves varietats del grup d'hortalisses de les cols (*Brassica oleracea* L.) aptes per a la producció ecològica, adaptades a les zones agro-comercials del Maresme i el Vallès Oriental, a través de la selecció participativa dels diferents agents de la cadena de valor de l'AE. Per assolir aquest objectiu ens proposem:

1. Realitzar assajos en dues zones agro-comercials de Catalunya (Maresme i Vallès Occidental) per avaluar-hi l'adaptació i l'acceptació, d'un ventall de varietats de bràssiques d'interès des del criteri del valor afegit.
2. Involucrar els diferents agents de la cadena de valor de l'AE en la configuració, l'ús i l'aprofitament de la biodiversitat cultivada.
3. Transferir als productors la informació relativa a les característiques avaluades per a cada varietat en cada zona d'assaig.
4. Transferir als productors material vegetal de les varietats tradicionals que formen part del ventall de varietats assajades.
5. Transferir als diferents agents de la cadena de valor de l'AE tècniques i coneixements sobre transformacions gastronòmiques compromeses

amb la qualitat sensorial i nutricional de les varietats assajades.

02. Descripció de les actuacions previstes

1. Actuacions preliminars

a) Creació d'idiotips

Es recolliran les necessitats del sector de l'agricultura d'horta ecològica en relació a aspectes de diversificació comercial i agronòmica tant en el grup de cultiu de les bràssiques com en d'altres espècies hortícoles. Amb aquesta informació es crearan i descriuran els idiotips de bràssiques.

b) Selecció de germoplasma i disseny de les parcel·les demostratives

Emprant els resultats del projecte BRAAVA i els idiotips desenvolupats en l'activitat 1.a, s'identificaran varietats de bràssiques (tradicionals i comercials) d'interès per a la producció ecològica, des del punt de vista del valor afegit.

2. Camps d'assaig a les àrees pedoclimàtiques del Maresme i del Vallès Oriental

Les varietats resultants de l'activitat 1.b s'assajaran a una explotació comercial a la comarca del Maresme (any 1) i del Vallès Oriental (any 2).

a) Assaig varietal

En cada assaig s'avaluaran característiques agronòmiques i morfològiques de les varietats. Els propis assajos subministraran el material vegetal de les transformacions gastronòmiques previstes en l'activitat 3.b. El cultiu es realitzarà seguint les directrius del cultiu ecològic i emprant les tècniques de producció pròpies de l'explotació en qüestió en el cultiu de bràssiques, segons l'any d'assaig.

3. Jornades participatives

a) Jornades de camp: avaluació i selecció participativa varietal

S'organitzaran dues jornades de camp, una a principis del cicle i una a finals de cicle perquè els assistents avaluin les varietats assajades (primerenques i tardanes) i seleccioni les que consideri millors segons per les seves preferències.

b) Jornades de demostració de transformacions gastronòmiques

Es realitzarà una jornada de demostració de preparacions gastronòmiques compromeses amb la qualitat nutricional i sensorial de les varietats assajades millor valorades a cada àrea d'estudi. La jornada tindrà un doble enfoc: domèstic (públic general) i professional (sector restauració), a fi d'incentivar diferents usos, aprofitaments i formes de consum de les bràssiques per part d'aquests agents.

Foto 1. Cultiu i capces d'una varietat de bràssica (Foto: Berta Pou, FMA).

Figura 1. Objectius i actuacions del projecte.

03. Àmbit d'aplicació

Els beneficiaris de les actuacions són els i les professionals del sector hortícola ecològic, en general, i especialment, les de les comarques del Maresme i el Vallès Oriental. Així com la resta d'agents de la cadena de valor de l'AE, qui tindran l'oportunitat de participar en la presa de decisions durant el procés d'introducció de noves varietats de bràssiques.

Referències

- MAPA, 2018. Anuario de estadística Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación 2017. Madrid.
- MAPA, 2019. Agricultura ecològica Estadísticas 2018. Madrid
- REGLAMENTO (CEE) N° 2092/91, DEL CONSEJO de 24 de junio de 1991, sobre producción agrícola ecológica y su indicación en los productos agrarios y alimenticios.
- Rull, A., Rivera A., Casals, J., Simó, J., 2018. Programa de selección participativa en variedades de Brassica: una estrategia para la diversificación económica de la agricultura periurbana mediante la introducción de nuevas variedades con alto valor añadido. Actas de Horticultura, n° 80. Murcia 2018, pp. 179-182. IX Congreso de Mejora Genética de Plantas. Murcia.

DADES DEL CENTRE DE RECERCA

NOM: Fundació Miquel Agustí

ADREÇA: Escola d'Enginyeria Agroalimentària i de Biosistemes de Barcelona (EEABB)
C/ Esteve Terrades 8, Ed. D4
08860 Castelldefels

WEB: www.fundaciomiquelagusti.cat

DADES DE CONTACTE: aurora.rull@upc.edu

PRESSUPOST

Pressupost total del projecte: 27.350,00 €

Contribució de la UE al pressupost: 11.760,50 €

DIFUSIÓ DEL PROJECTE

Les principals accions de divulgació i transferència que es proposen són:

1. Jornades de camp per a l'avaluació i la selecció participativa varietal (desembre 2020, febrer 2021, desembre 2021 i febrer 2022), dirigides a tots els agents de la cadena de valor de l'AE.
2. Jornades de demostració de transformacions gastronòmiques compromeses amb la qualitat nutricional i sensorial de les varietats de bràssiques (febrer 2021 i febrer 2022), dirigides al públic general i al sector de la restauració.
3. Catàleg de varietats assajades per les característiques avaluades en les dues zones experimentals (setembre 2021 i 2022).
4. Receptari de les elaboracions gastronòmiques proposades amb els materials assajats (març 2021 i 2022).
5. Distribució de llavor de les varietats tradicionals catalanes assajades al sector hortícola agroecològic.
6. Publicació de notícies relacionades amb el projecte a les xarxes socials de la Fundació Miquel Agustí.

Amb el finançament de:

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Agricultura,
Ramaderia, Pesca i Alimentació**

**Fons Europeu Agrícola
de Desenvolupament Rural:**
Europa inverteix en les zones rurals

Activitat finançada a través de l'operació 01.02.01 de Transferència Tecnològica del Programa de desenvolupament rural de Catalunya 2014-2020.

Ref.: 017_2019.

Fons Europeu Agrícola
de Desenvolupament Rural:
Europa inverteix en les zones rurals

P 03

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Agricultura,
Ramaderia, Pesca i Alimentació**

xarxa-i.cat
Xarxa d'Innovació agroalimentària
i rural de Catalunya